

Grimstad, 21.03.2019

Høringsvar: Forslag til ny forskrift om utførelse av personundersøkelse i straffesaker

Stiftelsen mener at det er viktig med en rask avklaring i straffesaker hvor barn er involvert. Sammenfattet mener vi at personundersøkelser av mindreårige må prioriteres og gjennomføres snarest mulig. Det må utarbeides retningslinjer som sikrer kvalitetsmessig lik gjennomføring av personundersøkelser. Ved innhenting av opplysninger må det tas hensyn til hvem som skal brukes som informanter/kilder og faren for at disse kan utsettes for represalier av siktede.

Stine Sofies Stiftelse arbeider for en barndom uten vold og overgrep gjennom å forebygge og avdekke vold og seksuelle overgrep mot barn, samt ivareta barnet, deres pårørende og etterlatte. Stiftelsens innspill vil derfor avgrenses til de punkter i høringsnotatet som får stor betydning for barns rettssikkerhet. Det kan innledningsvis presiseres at Stine Sofies Stiftelse imøtekommer alle vurderingstemaer som kan styrke rettssikkerheten og ivaretagelsen av barn generelt.

Fireukersfristen for ferdigstillelse av personundersøkelser

I høringsnotatet foreslår departementet på side fire å innføre en fireukers frist for ferdigstillelse av personundersøkelser for mindreårige. For at personundersøkelser av mindreårige virkelig skal bli prioritert mener stiftelsen at man i forskriftsutkastets § 5 også må ha en relativ frist. Eksempelvis kan § 5 annet ledd første punktum utformes slik: «*Personundersøkelse for siktede som var under 18 år på handlingstidpunktet skal ferdigstilles **snarest mulig** og **senest innen** fire uker etter at kriminalomsorgen mottok anmodningen om personundersøkelse.*»

Fordelen med å ha en relativ og en absolutt frist er at det ikke gir rom for trenering av personundersøkelsene innenfor rammene av fireukersfristen. I tillegg gir den relative fristen et ytterligere insentiv til å ferdigstille personundersøkelsen raskets mulig. Unntaksregelen i § 5 annet ledd annet punktum for overskridelse av fireukers fristen vil følgelig måtte bli snever. For å få til en reell prioritering bør «umulighetskriteriet» i § 5 annet ledd annet punktum presiseres enten i forskriften eller i kriminalomsorgens retningslinjer.

Retningslinjer for innholdet i personundersøkelse

På høringsnotatets side fem forslår departementet at det bør utarbeides særskilte retningslinjer for innholdet i personundersøkelse for mindreårige. Stiftelsen mener dette er en absolutt forutsetning for å sikre kvalitetsmessig lik gjennomføring av personundersøkelsen. Kriminalomsorgsdirektoratet bør utforme standardiserte skjemaer og sørge for at anerkjente metoder benyttes ved personundersøkelse av mindreårige. Stiftelsen er enig i departementets forslag om å forskriftsfeste at personundersøker fortrinnsvis skal være en ansatt ved kriminalomsorgen med mindre retten fastsetter noe annet. Dette vil kun bidra til en mer ensartet praksis enn det man har med dagens ordning, hvor det også er mulig å benytte private personundersøkere.

Innhenting av opplysninger

Det følger av forskriftsutkastet § 10 at personundersøkelsen gjennomføres på grunnlag av lovlig innhentede opplysninger som er i tråd med formålet med innhenting. Vi tolker ordlyden i denne bestemmelsen dithen at det åpnes for å innhente opplysninger fra venner og bekjente av siktede eller siktedes pårørende. Der opplysninger om siktede innhentes fra andre enn siktede selv eller siktedes verger/pårørende mener stiftelsen det er viktig at personundersøker gjør disse informantene oppmerksomme på at siktede og dennes verger/pårørende har full innsynsrett i all dokumentasjon som ligger til grunn for personundersøkelsen. Mindreårige lovbytere får sjelden lange straffer og er raskt tilbake i sine ungdomsmiljøer. Der for eksempel venner og medelever gir informasjon om siktede må risikoen for at disse vil kunne bli utsatt for represalier av siktede bli vurdert nøye av personundersøker. Særlig viktig er dette i saker hvor siktede er delaktig i kriminelle ungdomsmiljøer hvor faren for represalier for såkalt tysting er høy. Retningslinjer for en slik særskilt vurdering bør inngå som en del av kriminalomsorgens retningslinjer. Vi viser til rundskriv RS-G-2003-13-4 punkt 14 som inneholder en slik type vurderingsnorm.¹

Med vennlig hilsen

Ada Sofie Austegard

Generalsekretær

Stine Sofies Stiftelse

Malin Albrechtsen van der Hagen

Jurist

Stine Sofies Stiftelse

¹ (...) Det må gjøres en konkret avveining av hvem som er riktig å benytte som kilde i undersøkelsen. Avveiningen skal vektlegge hvilken ulempe kontakt med kilden kan medføre, opp mot viktigheten av den informasjon det antas kilden kan gi. Avveiningen er særlig aktuell når det er snakk om å innhente informasjon fra en arbeidsgiver (...) RS G-2003-13-4 punkt 14